

UDC 78:398(477.43/.44)

FOLK MUSIC OF EASTERN PODILIA FOR MATERIALS OF TWO VOLUMES «ВЕСІЛЛЯ» («THE WEDDING») IN THE ORDERING OF **MARIIA SHUBRAVSKA AND OLEKSANDR PRAVDYUK**

Aliieva Liudmyla, Postgraduate student, NAS of Ukraine,
Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology named after M. Rylskyi, Kyiv

The aim of the article is to analyze the scientific value of the descriptions of the Eastern Podillia wedding ceremonies placed in the two-volume «Wedding» in the ordering of Maria Shubravska and Alexander Pravdyuk; to find out the dynamics of formation of professional qualification of collectors-transcribers.

Research methodology. The basis of the research is the method of structural and typological analysis, which allows to determine the main types of wedding songs recorded in the Eastern Podilia and to identify the dynamics of the formation of professional qualifications of their collectors-transcribers.

Results. In collection «The Wedding» published three fragments of wedding action of the Eastern Podilia, fixed by Rodion Skaletskyi, Mariia Shubravska and Oleksandr Pravdyuk, Mariia Rudenko. In three descriptions 12 instrumental pieces and 150 tunes of wedding songs was given. They responsible for structural and typological features at least ten forms of «ladkanka» and two forms of songs. At these group melodies are sung more than 360 songs' texts accompanying the main stages of wedding Eastern Podilia.

It was made the comparative structural and typological analysis of three samples of wedding songs with purpose to identify the dynamics the formation of their professional qualification (from a position of ethnomusicology). As a result of analysis notation of three collectors have one common feature. This is disagreement of musical and poetic caesura. It is reflected in the wrong timing, using of variables measures and excessive upbeats.

Novelty. The analysis of musical and folklore collections at the local level (within of this work is Eastern Podilia) helps to trace the evolution of recording and transcription of folk music in a certain ethnographic region. This is important for modern Ukrainian ethnomusicology.

The practical significance. Contained in the collection «Wedding» folk musical works, recorded in the Eastern Podillia can be used in modern ethnomusicological studios. They are an important source materials for musical and folkloristic studies of this ethnographic region.

Key words: Eastern Podilia, folk music, two volumes of «Весілля» («The Wedding»), structural and typological analysis.

Надійшла до редакції 30.11.2017 р.

УДК [378.087.6:78.071.1] (477)

**СОЛОМІЯ КРУШЕЛЬНИЦЬКА В ГАЗЕТНИХ МАТЕРІАЛАХ АВТОРСТВА
ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ НИЖАНКІВСЬКИХ**

Молчко Уляна Богданівна, доцент кафедри музикознавства та фортепіано,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка
u.molchko@gmail.com

Здійснено аналіз публіцистичних матеріалів Остапа, Нестора, Меланії Нижанківських, присвячених концертним виступам С. Крушельницької початку ХХ сторіччя. Розглянуто рецензії, опубліковані в галицьких часописах «Діло» та «Назустріч». Охарактеризовано особисті творчі контакти композиторів Остапа і Нестора Нижанківських. Визначено джерелознавчу цінність газетних статей яскравих представників родини Нижанківських для історіографії української культури.

Ключові слова: Соломія Крушельницька, Остап Нижанківський, Нестор Нижанківський, Меланія Нижанківська, «Діло», «Назустріч», публіцистика.

Постановка проблеми. У 2017 р. уся мистецька громадськість України відзначала 145-річчя від дня народження Великої Українки, співачки світової слави С. Крушельницької. Ювілейні концертні святкування, проведення регіональної наукової конференції «Соломія Крушельницька та сучасний мистецький простір» (м. Тернопіль, 29 вересня 2017 р.) спонукали до глибшого дослідження як творчого портрету, так і вокального таланту Примадонни. Газетні матеріали про співачку о. Остапа, Нестора, Меланії Нижанківських, що вийшли друком на шпальтах «Діло» та «Назустріч» є на сьогодні ще малодослідженими. З огляду на багатий джерелознавчий матеріал, що міститься в них, аналіз їх є актуальним.

Останні дослідження та публікації. Автор дослідження спирається на наукові праці, присвячені творчому портрету С. Крушельницької, а саме: М. Головащенко [9], В. Врублевської [2] О. Кирик [6], М. Конюх [8], П. Медведика [10], О. Німлович [11], Л. Ханик [17], монографічні видання, що висвітлюють життєві віхи композиторів О. і Н. Нижанківських [1, 7, 16], а також статті яскравих представників родини Нижанківських у галицьких часописах [13, 14, 15].

Мета дослідження – здійснити огляд концертних рецензій Остапа, Нестора, Меланії Нижанківських, що репрезентують концертні здобутки С. Крушельницької.

Виклад основного матеріалу. Життєвий і творчий шлях видатної української артистки С. Крушельницької тісно пов'язаний з родиною Нижанківських. З початку 20-х років ХХ ст. О. Нижанківський, будучи прогресивним громадсько-культурним діячем у Галичині, талановитим композитором, натхненно співпрацював як диригент із вокальною примадонною під час концертів «Львівського Бояна» та «Стрийського Бояна». Відомо, що перші виступи співачки зі «Стрийським Бояном» під керівництвом о. О. Нижанківського, що з успіхом пройшли в Стрию та Трускавці, припадають на 1894 р. [17; 79]. Хвиля Шевченківських концертів, що огорнула Галичину в 90-х роках ХІХ ст., спричинила до ще однієї творчої зустрічі о. Остапа Нижанківського з С. Крушельницькою. У березні 1895 р. світової слави співачка разом зі «Стрийським Бояном» взяла участь у святкуваннях, присвячених великому Кобзареві. Крім хорових композицій «Хустини» Г. Топольницького, «Руської пісні» В. Матюка, «Туман хвилями лягає» М. Лисенка, якими диригував О. Нижанківський, на святі звучали сольні номери у виконанні С. Крушельницької під акомпанемент Левинського. Про цю значну культурну подію залишила свій спогад О. Козак: «Дивним сном пригадується мені сцена в Стрийському народному домі. Наче зараз, чую шебетання нашого соловейка – чарівний спів Соломії Крушельницької» [3; 316]. У 1898 р. співачка вдруге виступає зі «Стрийським Бояном» під орудою В. Нижанківського [17; 79].

Захоплений талантом співачки, О. Нижанківський пише два солоспиви «Не видавай мене замуж» (1892 р.) та «І молилася я» на слова О. Кониського (1895 р.), із присвятою С. Крушельницькій. «Ці перлини вокальної творчості О. Нижанківського, – як зазначає О. Німілович, – поряд з обробками народних пісень, творами М. Лисенка, Д. Січинського, В. Матюка, Я. Лопатинського, Я. Степового, К. Стеценка входили до репертуару співачки і доволі часто звучали в її сольних програмах у різних куточках світу» [11; 96].

С. Крушельницька неодноразово гостювала в родинах о. О. Нижанківського, о. О. Бобикевича та О. Бобикевич-Нижанківської. Варто згадати про одну відому зустріч вокальної примадонни з композитором, зафіксовану З. Нижанківським. Розповідаючи про свої виступи на світових концертних сценах, артистка запитала його: «А що Ви, отче, за цей час зробили? Композитор не без жарту відповів: «Дванадцять нових вуликів» [12; 264].

Творча співпраця о. О. Нижанківського з С. Крушельницькою переросла у дружні відносини. Про це свідчить приватний лист О. Нижанківського до С. Крушельницької від 9 травня 1896 р., опублікований у виданні «Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування» [9; 276–277]. За жанром це лист-подяка особистісного характеру. Шанобливий і водночас ніжний тон звертання до світової слави співачки свідчить про його високу інтелігентність, а застосування займенників із великої літери вказує на витончену індивідуальну культуру. Звернення до примадонни «*Дорога і незабуття пам'ять рутенців (русинів, українців – У. М.) пані Солохо!*» надає епістолярному документу світлої тональності, теплому тону спілкування. Маючи велику довіру до С. Крушельницької, О. Нижанківський ділиться своїми переживаннями з приводу досить неприємної події зі свого життя. У 1896 р., після складання іспиту у Празькій консерваторії на кваліфікацію професора співу в учительській гімназії та в середніх школах [16; 38], О. Нижанківський подає на конкурс до Краєвої шкільної ради. Але на посаду було обрано іншого кандидата. Він пише: «От бачите, легко може бути, що коли розпишуть конкурс на ту нужденну мою посаду, дадут єї кому іншому, розумієся полякові, а мене пустят, як верзут самі, назад, туди, звідкіль взявся, себто до «до престолу». Та і за те їм спасибі буде. Тоді ані хвилини тої не надумуюсь, пакую манатки та мандрую в Канаду» [9; 276].

О. Нижанківський високо оцінює професійні виступи співачки з «Боянами» 1895 р. Повідомляючи про виконання на Шевченківському концерті кантати «Радуйся, ниво неполитая» М. Лисенка, композитор зазначає, що «се чудна річ гарно випала, так що ж, коли давався чути брак ваш після однодумної гадки і бажання всеї рутенії (Русь, України – У. М.), котра Вас так щиро любить, хоч нічого Вам помочи не уміє...» [9; 276–277]. Цією думкою автор відзначає визнання таланту та вокальної майстерності тогочасною українською громадськістю.

Пізнавальна цінність листа є великою: це вияскравлення творчих портретів як С. Крушельницької, так і О. Нижанківського.

Перебуваючи в центрі музичних подій Галичини, маестро відгукується концертною рецензією в часописі «Діло», де аналізує виступ артистки [7; 58].

Стаття-рецензія о. О. Нижанківського «Два концерти в пам'ять 100-літніх роковин уродин Маркіяна Шашкевича 6 і 7 падолиста 1911 р. у Львові» [15; 6] присвячена мистецьким урочистостям у Галичині, які у 1911 році пройшли «під знаком 100-річчя вшанування від дня народження

М. Шашкевича» [6]. Цей допис, що побачив світ на сторінках газети «Діло», містить вартісний джерелознавчий матеріал як про артистку світової слави С. Крушельницьку, так і про багаточисленні колективи та окремих виконавців цих арт імпрез. У Львові відбулося два концерти (6 і 7 листопада) в залі Львівської філармонії, котрі зафіксував о. О. Нижанківський.

Газетний матеріал є чітко структурований і складається з 9 частин, що висвітлюють різні сторони мистецького шашкевичевого свята. А саме, виступи творчих колективів: чоловічого хору «Бандурист» (дир. П. Артимонович), хору вихованців духовної семінарії (дир. М. Осадца), оркестру XV полку (дир. Ф. Конопаска), хору «Боян» (дир. М. Волошин), а також окремих артистів: скрипаля Ф. Кребса, концертмейстерів О. Ясеницької та Д. Старосольської.

Четверта частина статті о. О. Нижанківського присвячена саме виступу славної співачки, яка прибула «з Італії до Львова на прохання ювілейного комітету» [6].

Уже з перших абзаців автор натхненно зазначає, що великою подією стала участь в концерті «пані Сальомеї Крушельницької, яка безперечно, а зрештою і samozрозуміло, була в великій мірі *great attraction* не тільки для музикального світа, але і для всієї нашої інтелігенції» [15; 6].

Глибоко проникаючи в усі сторони імпрези, автор застосовує динамічний стиль висловлювання, чим досягає в рецензії «ефекту присутності: читач має відчутти себе свідком події» [5; 125]. Публіцист застосовує інтригуючий піднесено-схвильований тон подання інформації, чим активізує емоційне сприйняття читачів: «Нараз, неначе іскра електрики впала в заколисану спокоем аудиторію, роздав ся грокіт оплесків, посипав ся дощ цвітів, – бо се ступала на естраду світової слави артистка, жінка адвоката і бурмістра італійського міста *Via Reggio, Цезара Riccinni*. По перших звуках Лисенкової пісні «У досвіта встала я» пізнали ми в ній не Італійку, а нашу таки землячку, Українку Солоху, п. Сальомею Крушельницьку. Бо тоді! Тільки Українка годна відозватись свої рідної суспільности словами Куліша:

*У досвіта встала... темно ще на дворі,
Денеде по хатах ясне світло сяє.
Сяє ясне світло як на небі зорі...
Дивуюсь, радію, у серця питаю:
Скажи віще серце, чи скоро світ буде?
Ой скоро світ буде, прокинуть ся люде,
У всяке віконце засяє сонце!»
Ой ударю ж зразу у струни живії:
Прокиньтесь, вставайте, старії [й малії]
Віщуванням новим серця рідне сло[во леть ся]» [15; 6].*

О. Нижанківський з великим пієтетом підкреслює патріотизм співачки, у котрої «через край із серця рідне слово леть ся» [15; 6]. Саме це відчули слухачі і тому дарували їй раз у раз рясні оплески.

Рецензія О. Нижанківського містить багато інформативного матеріалу. Автор фіксує концертний репертуар С. Крушельницької. У той вечір вона виконувала: «Веснівку» В. Матюка, «Удосвіта стала» М. Лисенка, «Мала я рожу» Я. Ярославенка, «В неділеньку вранці» Я. Лопатинського, а також італійські пісні «Amore! «Storiellina» Луїджі Денца.

Крізь призму аналітичних рефлексій публіциста в газетному матеріалі подано оціночну характеристику творчості Я. Ярославенка та Я. Лопатинського. Так, на думку О. Нижанківського, чар їх вокальних композицій полягає в глибокій опорі на традиції живої народної пісні, і «тим то пісні їх для нас симпатичні» [15; 6].

Джерелознавча цінність аналізованої рецензії О. Нижанківського полягає у публікації вартісних характеристик щодо таланту С. Крушельницької, її вокальної майстерності та творчого внеску до скарбниці світової культури. Він пише: «Голос її нині, се – зрозуміла річ – не той «з ласки Божої» голос з літ наймолодших, (...) се навіть не той голос, який виходив зі школи її тямучих *maestr-iв* італійських. Нині се голос, який – при задержанню всіх його вроджених і набутих прикмет, – вона самостійно повела, а висока її музична інтелігенція допомогла їй як нині вже світової слави прімадонні, стати в титулових ролях свого багатого оперового репертуару такі самостійно подумані артистичні креації, які не взірціїв, але хиба наслідувачів шукати можуть. На мою думку, п. Крушельницька осягнула зеніт у розвитку свого голосу, яким ще довгі часи буде підбивати серця тих, що у своїх невигаслих артистичних почуваннях будуть шукати її великої, музикальної, артистичної душі» [15; 6].

О. Нижанківський вияскравлює характерні їй виконавські вокальні риси: «Природний метал і сила, набута школою штука орудування голосом як фальшет, динаміка, фразованє, деклямація,

рівність вокального регістру від низу аж в гору, а понад все (sit veni verbz) непорочно чиста інтонація» [15; 6].

На концертній естраді митецьки доповнювала виступ С. Крушельницької талановита піаністка Д. Старосольська.

Представники від поважних тогочасних музичних інститутцій (Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, Музичного товариства ім. М. Лисенка, Львівського Бояна) В. Шухевич, К. Студинський, М. Волошин вручили артистці, за піднесенням висловом публіциста, *«величавий вінець з лентами і дві прегарні китиці з живих цвітів, – при акомпаніаменті френетичних оплесків битком заповненого амфітеатру»* [15; 6].

Вище зазначалося, що С. Крушельницька неодноразово була в с. Завадові на Стрийщині, де о. О. Нижанківський обіймав парафію. Власне, тут мав нагоду познайомитися зі співачкою світової слави тоді ще юний, майбутній український композитор Н. Нижанківський, який впродовж свого творчого шляху неодноразово був концертмейстером вокальної примадонни.

Молодий митець після закінчення навчання в Містровській школі Празької академії мистецтва «влітку 1928 р. приїхав до Львова з наміром підготувати ґрунт для повернення на Батьківщину» [2; 15]. Після блискучих гастролів Америкою «ранньої осені 1928 р. Соломія з'являється у Львові, щоб проспівати своїм землякам нову програму своїх концертів» [2; 312].

Дослідник творчого шляху співачки П. Медведик окреслює цю віху творчості як «друге «концертне турне» Галичиною – Львів, Стрий, Станіславів, Коломия, Городенка, Тернопіль» [10; 3]. Для професійного виконання вокальної програми С. Крушельницька запросила акомпанувати їй відомого львівського піаніста Б. Дрималика. Згодом музикант у своїх спогадах напише: «Я дуже радо погодився, бо для мене було великою честю виступати на сцені і акомпанувати співачці з світовою славою» [4; 205]. Гастролі рідним краєм тривали місяць. «Програма концертів, – як наголошує М. Конюх, – була велика і різноманітна, складалася з творів західноєвропейських, українських, російських композиторів, обробок українських народних пісень» [8; 253].

Кульмінацією другого «концертного турне» став вокальний вечір С. Крушельницької, що відбувся 8 вересня 1928 р. у Львові в Музичному товаристві ім. М. Лисенка. Співачка представила галицькій публіці композиції К. Монтеверді, Дж. Бассані, М. Равеля, Мануелья де Фалья, Р. Штрауса, Г. Вольфа, С. Рахманінова, М. Мусоргського, М. Лисенка, О. Нижанківського, Я. Лопатинського, низку українських народних пісень.

Будучи палким прихильником таланту С. Крушельницької, Н. Нижанківський відгукується на знакову мистецьку подію рецензією «Виступи великої артистки. Два концерти С. Крушельницької у Львові» [14; 4] в часописі «Діло» вже 12 вересня 1928 р. Він дає високу оцінку вокальному мистецтву української співачки. На початку статті митець наголошує, що, незважаючи на свій зрілий вік (56 років – У. М.), Крушельницька *«не втратила (...) нічого із свого чару і лишилась у тому ж розквіті сил»* [14; 4]. Митець звертає увагу читача на різностильову програму артистки. Даючи високу професійну оцінку вокальному мистецтву примадонни, Н. Нижанківський пише: *«С. Крушельницька орудує як і досі не тільки прегарним голосовим матеріалом, який вистарчає на найбільшій сцені, але і всіма засобами мистецтва співу. Діапазон її голосу надзвичайно широкий, а техніка (звернути б увагу на чудові staccato в «Elfenlied» [«Пісня ельф» – У. М.] Вольфа) має всі прикмети найвищої мистецької школи»* [14; 4]. Автор акцентує на високій інтелектуальній культурі С. Крушельницької, що дало їй змогу виконувати твори різними мовами. В рецензії Н. Нижанківський характеризує слухачську аудиторію, котра в більшості не складалася з фахових музикантів. Присутні піднесено-емоційно супроводжували виконання творів співачки бурхливими оплесками. Як подарунок, артистка виконала відомі народні пісні під власний фортеп'яний супровід. *«Саме ця безпретенціональність і безпосередність супроти рідної аудиторії захопила не одного при згадках старих, добре відомих народних пісень, заспіваних ще раз наново так, як не співає їх ніхто інший»* [14; 4].

Публікація «Виступи великої артистки» несе в собі не лише інформативну функцію, але й аксіологічну, що дає майбутнім поколінням нагоду усвідомити вагомий внесок української співачки у розвиток світової і національної культури та вияскравлює одну зі сторінок творчого шляху примадонни. Стаття увійшла до другої частини видання «Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування» в упорядкуванні М. Головащенко, яке побачило світ у 1979 р. у дещо скороченому варіанті. Її цитування знаходимо у вступній статті П. Медведика «Співачка світової слави» до книги «Віночок Соломії Крушельницької», у публікації М. Конюх «Співпраця Соломії Крушельницької з піаністом Богданом Дрималиком». Це свідчить про те, що зафіксований у часописі «Діло» музикознавчий матеріал викладений на високому фаховому рівні і є цінною джерельною базою, що поглиблює наукові дослідження концертно-виконавської культури Галичини початку ХХ ст.

Музичне життя Галичини широко висвітлювалося журналом «Назустріч», де авторами публікацій були визначні мистецькі діячі: В. Барвінський, З. Лисько, А. Рудницький, Г. Левицька, І. Шмериківська-Приймова, М. Пастернакова, М. Нижанківська, Д. Антонович та ін. М. Нижанківська, дружина Н. Нижанківського, аналізуючи цю тему у своїх публіцистичних матеріалах також відводить місце С. Крушельницькій.

Її стаття-огляд «Українська жінка і музика» [13; 6] належить до поширених жанрів аналітичної публіцистики, де автор не лише подає готовий результат, але коментує свою позицію щодо викладеного матеріалу. Враховуючи мистецьке спрямування журналу «Назустріч», М. Нижанківська поставила собі благородну мету: наголосити на вагомому внеску жінок-митців до розвитку культуротворчих процесів в Україні початку ХХ сторіччя.

Львівська журналістка розпочинає статтю власними роздумами над значимістю ролі жінки в збереженні української народної пісні, а тим самим традицій нашого народу: *«Вже з давен давна значіння жінки в музично-культурному житті було велике. Звичайно брала вона у всіх проявах музичного життя активну участь. Часами правда, обмежувалась вона до того, щоб заспівати колісанку дитині, або щоб навчити перша своїх дітей рідних пісень. Іншим разом знову зберігала дорогу нам традицію, передавала з уст до уст обрядові пісні (весільні, похоронні) і хоронила їх від забуття. Культурне значіння такої підсвідомої праці надзвичайне»* [13; 6].

Розвиваючи підняту в публіцистичному матеріалі тему «музика і жінка», М. Нижанківська здійснює панорамний огляд творчих здобутків митців. Одними з перших автор аналізує українських співачок, що працюють в різних вокальних напрямках: опера, камерно-вокальна музика, оперета. Найчільніше місце серед них посідає С. Крушельницька. У журналістській оцінці це – *«артистка світової слави, все і всюди ревна пропаторка нашої народної пісні»* [13; 6]. М. Нижанківська подає перелік знаних українських артисток у світовому музичному просторі, а це – І. Шмериківська-Приймова, О. Бандрівська, М. Сабат-Свірська, С. Нагірна, М. Сокіл, І. Кульчицька, М. Ліповецька, А. Остапчук, І. Синенька-Іваницька, О. Мамонько, О. Енджейовська, О. Парахоняківна, С. Стадниківна, Є. Ласовська. Вона також насичує допис влучними мистецькими характеристиками їх вокальної майстерності, що робить статтю багатою на джерелознавчий матеріал для дослідження персоналій та вокальної культури Галичини початку ХХ сторіччя [13; 6].

У другій половині статті М. Нижанківська звертає увагу читачів на творчі досягнення жінок-піаністок: О. Ціпановської, С. Дністрянської, Л. Колесси, Д. Гординської-Каранович, Г. Тимінської-Василяшко, Г. Левицької, Д. Колесси, Н. Біленької. Завершує панорамний огляд жінок-митців згадкою про віолончелістку Х. Колессу та камерно-інструментальне тріо сестер Левицьких.

Стаття М. Нижанківської «Українська жінка і музика» є пізнавальною, оскільки збагатила знання тогочасних галичан про видатних митців, серед яких чільне місце посідала С. Крушельницька та засвідчила вагу внеску українських жінок до скарбниці світового музичного мистецтва.

Висновок. Отож, газетні матеріали яскравих представників родини Нижанківських відзеркалюють поступ галицької культури початку ХХ ст. на шляху до професійного росту, в якому визначну роль відіграв вокальний талант, професіоналізм і творчі здобутки С. Крушельницької.

Список використаної літератури

1. **Булка Ю.** Нестор Нижанківський: життя і творчість / Ю. Булка. – Львів-Нью-Йорк : Вид. М. П. Коць, 1997. – 63 с.
2. **Врублевська В.** Соломія Крушельницька / В. Врублевська. – Київ : Молодь, 1979. – 336 с.
3. **Дем'ян Г.** Золотий гомін / Г. Дем'ян // Хвилі Стрия: сторінки з історії культури та національно-визвольного руху : сучасне літ.-мист. життя. – Стрий : Щедрик, 1995. – С. 236–329.
4. **Дрималик Б.** В турне по Західній Україні / Б. Дрималик // Соломія Крушельницька: спогади, матеріали, листування : у 2 ч. / упоряд. М. Головащенко. – Київ : Муз. Україна, 1979. – Ч. I. – 446 с.
5. **Зінькевич О.** Музична критика: теорія та методика : навч. посіб. / О. Зінькевич, Ю. Чекан. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. – 424 с.
6. **Кирик О.** Участь Соломії Крушельницької в Шашкевичівських ювілейних урочистостях 1911 р. [Електронний ресурс] / О. Кирик. – Режим доступу : www.salomeamuseum.lviv.ua/i/files/kyryk1.doc
7. **Колодій Я.** Остап Нижанківський / Я. Колодій. – Львів : Логос, 1994. – 64 с.
8. **Конюх М.** Співпраця Соломії Крушельницької з піаністом Богданом Дрималиком / М. Конюх // Соломія Крушельницька. Шляхами тріумфів : ст. та матеріали. – Тернопіль : Джура, 2008. – С. 250–255.

9. *Лист від Остапа Нижанківського* // Соломія Крушельницька: спогади, матеріали, листування : у 2 ч. / упоряд. М. Головащенко. – Київ, 1979. – Ч. 2. – С. 276–277.
10. *Медведик П.* Співачка світової слави / П. Медведик // Віночок Соломії Крушельницької / зібрав і упоряд. П. Медведик. – Тернопіль : Збруч, 1992. – С. 3–16.
11. *Німилович О.* Соломія Крушельницька і хорові товариства «Боян» : на сторожі мистецького розвою / О. Німилович // Молодь і ринок. – 2012. – № 10 (93). – С. 95–98.
12. *Нижанківський З.* Музики в роді Нижанківських / З. Нижанківський // Стрийщина : іст.-мемуар. зб. / ред. : І. Пеленська, К. Баб'як. – Нью-Йорк, Торонто, Париж, Сідней, 1990. – Т. II. – С. 263–271.
13. *Нижанківська М.* Українська жінка і музика / М. Нижанківська // Назустріч. – 1934. – Ч. 12. – С. 6–14.
14. *Нижанківський Н.* Виступ великої артистки. Два концерти С. Крушельницької у Львові / Н. Нижанківський // Діло. – 1928. – Ч. 204. – 12 верес.
15. *Нижанківський О.* Два концерти в пам'ять 100-літніх роковин уродин Маркіяна Шашкевича, 6 і 7 падоліста 1911 р. у Львові / О. Нижанківський. – Діло. – Ч. 249. – 9 листоп.
16. *Сов'як Р.* Остап Нижанківський та його музично-педагогічна спадщина / Р. Сов'як. – Дрогобич : НВЦ «Каменярь» ДДПУ, 2005. – 198 с.
17. *Ханик Л.* Історія хорового товариств «Боян» / Л. Ханик. – Львів, 1999. – 123 с.

References

1. *Bulka Y.* Nestor Nyzhankivskyy: zhyttya i tvorchist / Y. Bulka. – Lviv-Nyu-Jork : Vyd. M. P. Kocz, 1997. – 63 s.
2. *Vrublevska V.* Solomiya Krushelnyczka / V. Vrublevska. – Kyiv : Molod, 1979. – 336 s.
3. *Dem'yan G.* Zolotyj gomin / G. Dem'yan // Xvyli Stryya: storinky z istoriyi kultury ta nacionalno-vyzvolnogo руху : suchasne lit.-myst. zhyttya. – Stryj: Shhedryk, 1995. – S. 236–329.
4. *Drymalyk B.* V turne po Zaxidnij Ukrayini / B. Drymalyk // Solomiya Krushelnyczka : spogady, materialy, lystuvannya : u 2 ch. / uporyad. M. Golovashhenka. – Kyiv : Muz. Ukrayina, 1979. – Ch. 1. – 446 s.
5. *Zinkevych O.* Muzychna krytyka: teoriya ta metodyka : navch. posib. / O. Zinkevych, Y. Chekan. – Chernivci : Knygy – XXI, 2007. – 424 s.
6. *Kyryk O.* Uchast Solomiyi Krushelnyczkoyi v Shashkevychivskyx yuvilejnyx urochystostyax 1911 roku [Elektronnyj resurs] / O. Kyryk. – Rezhym dostupu : www.salomeamuseum.lviv.ua/i/f/iles/kyryk1.doc
7. *Kolodij Y.* Ostap Nyzhankivskyy / Y. Kolodij. – Lviv : Logos, 1994. – 64 s.
8. *Konyux M.* Spivpracya Solomiyi Krushelnyczkoyi z pianistom Bogdanom Drymalykom / M. Konyux // Solomiya Krushelnyczka. Shlyxamy triumfiv : st. ta materialy. – Ternopil : Dzhura, 2008. – S. 250–255.
9. *Lyst vid Ostapa Nyzhankivskogo* // Solomiya Krushelnyczka : spogady, materialy, stuvannya : u 2 ch. / uporyad. M. Golovashhenka. – Kyiv, 1979. – Ch. 2. – S. 276–277.
10. *Medvedyk P.* Spivachka svitovoyi slavy / P. Medvedyk // Vinochok Solomiyi Krushelnyczkoyi / zibrav i uporyad. P. Medvedyk. – Ternopil: Zbruch, 1992. – S. 3–16.
11. *Nimylovych O.* Solomiya Krushelnyczka i xorovi tovarystva «Boyan»: na storozhi mysteczkoogo rozvoyu / O. Nimylovych // Molod` i ryнок. – 2012. – № 10 (93). – S. 95–98.
12. *Nyzhankivskyy Z.* Muzyky v rodi Nyzhankivskyx / Z. Nyzhankivskyy // Stryjshhyna: ist.-memuar. zб. / ред. : І. Pelenska, К. Babyak. – Nyu-Jork, Toronto, Paryzh, Sidnej, 1990. – Т. II. – S. 263–271.
13. *Nyzhankivska M.* Ukrayinska zhinka i muzyka / M. Nyzhankivska // Nazustrich. – 1934. – Ч. 12. – S. 6–14.
14. *Nyzhankivskyy N.* Vystup velykoyi artystky`. Dva koncerty` S. Krushelnyczkoyi u Lvovi / N. Nyzhankivskyy // Dilo. – 1928. – Ч. 204. – 12 veresnya.
15. *Nyzhankivskyy O.* Dva koncerty v pamyat` 100-litnix rokovyn urodyn Markiyana Shashkevycha, 6 i 7 padolysta 1911 r. u Lvovi / O. Nyzhankivskyy. – Dilo. – Ч. 249. – 9 lystop.
16. *Sovyak R.* Ostap Nyzhankivskyy ta jogo muzychno-pedagogichna spadshhyna / R. Sovyak. – Drogobych : NVCz «Kamenyar» DDPU, 2005. – 198 s.
17. *Xanyk L.* Istoriya xorovogo tovarystv «Boyan» / L. Xanyk. – Lviv, 1999. – 123 s.

SOLOMIYA KRUSHELNYTSKA IN THE PAPER MATERIALS OF THE NYZHANKIVSKI FAMILY

Molchko Uliana, Assistant Professor,
Musicology and Piano Department, Institute of Musical Art,
Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko

The analysis of paper materials of Ostap, Nestor, Melaniya Nyzhankivsky, dedicated to the concert performances of Solomiya Krushelnitska at the beginning of the 20th century, is made. The reviews that were published in Halytskyi periodicals «Dilo» and «Nazustrich» are considered. The personal creative contacts of composers Ostap and Nestor Nyzhankivsky are characterized. The source study value of the newspaper articles of bright representatives of the Nyzhankivsky family for the historiography of the Ukrainian culture is determined.

Key words: Solomiya Krushelnitska, Ostap Nyzhankivskyy, Nestor Nyzhankivskyy, Melaniya Nyzhankivska, «Dilo», «Nazustrich», journalism.

UDC [378.087.6:78.071.1] (477)

SOLOMIYA KRUSHELNYTSKA IN THE PAPER MATERIALS OF THE NYZHANKIVSKI FAMILY

Molchko Uliana, Assistant Professor,
Musicology and Piano Department, Institute of Musical Art,
Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko

The aim of the article is to review the concert reviews of Ostap, Nestor, Melaniya Nyzhankivsky, which presented the concert achievements of Solomiya Krushelnytska; to analyze the mentioned rare publications as a rich source study material, which deepens the creative portrait of the singer of the world glory and reveals the vocal skills of the Ukrainian Prima Donna.

Research methodology. Seventeen sources are used in the article. The author of the study relies on the scientific works devoted to the creative portrait of Solomiya Krushelnytska, the monographs that cover the vital milestones of composers Ostap and Nestor Nyzhankivsky, as well as the articles of the bright representatives of the Nyzhankivsky family in the Halytskyi periodicals «Dilo», «Nazustrich».

Result. The analysis of paper materials of Ostap, Nestor, Melaniya Nyzhankivsky, dedicated to the concert performances of Solomiya Krushelnytska at the beginning of the 20th century, is made. The reviews that were published in the Halytskyi periodicals «Dilo» and «Nazustrich» are considered. The personal creative contacts of composers Ostap and Nestor Nyzhankivsky are characterized. The source study value of newspaper articles of bright representatives of the Nyzhankivsky family for the historiography of the Ukrainian culture is determined.

Novelty. Based on the analysis of the informative material presented in the journalistic works of the Nyzhankivsky family, a concert tour in the home land performed by the artist at the beginning of the 20th century is revealed.

The practical significance. The article will become a good ground for researchers to advance the Halytskyi culture of the early twentieth century on the path to the professional growth, in which the vocal talent, professionalism and creative achievements of Solomiya Krushelnytska played a prominent role.

Key words: Solomiya Krushelnytska, Ostap Nyzhankivsky, Nestor Nyzhankivsky, Melaniya Nyzhankivska, «Dilo», «Nazustrich», journalism.

Надійшла до редакції 3.11.2017 р.

УДК [784:001.814](41)

**ІСТОРІЯ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОГО ХОРУ «ГОМІН» СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ У
ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: ДО ПИТАННЯ УТОЧНЕННЯ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ**

Гайдичук Олена Степанівна, аспірантка, Національна
академія керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ.
olenkamar@gmail.com

Наведено огляд публікацій, концертних буклетів, у яких є суперечлива, неоднозначна інформація про хор «Гомін». Розглянуто причини появи різних версій про його початки. Названо знайдені достовірні джерела, факти, що розширюють уяву про історію хору. Проаналізовано бесіди, інтерв'ю з першими хористами. На основі співставлення і порівняння їх з існуючими даними, відновлено правдиві сторінки про зародження хору «Гомін», його склад, еволюцію, появу назви, перші виступи та першого мистецького керівника і диригента, а також час, з якого історія хору пов'язана з наступним диригентом.

Ключові слова: хор «Гомін», Манчестер, диригент, Я. Бабуняк, Є. Пасіка (Я. Гордій), газета «Українська думка», спогад, концерт, фестиваль.

Постановка проблеми. Історія репрезентативного чоловічого хору «Гомін» Союзу українців у Великій Британії майже не відома. В друкованих виданнях подані фрагментарні згадки про хор та його керівників, у яких знаходимо розбіжності в даних.

Тож *актуальність дослідження* полягає у висвітленні правдивих фактів, уточнених на основі достовірних джерел, та уникнення помилок у наступних публікаціях.

Останні дослідження та публікації. Цілісного дослідження про хор «Гомін» немає. Частково і принагідно торкалися питання про «Гомін», його становлення та диригентів у своїх напрацюваннях Є. Загачевський, Р. Бойко, Я. Павлів, Б. Головин, О. Цигилик, М. Бурбан, Г. Карась, Х. Скрипка, З. Серотюк, П. Кардаш С. Кот. Однак, у них знаходимо суперечливу інформацію щодо зародження колективу, його назви, складу, першого диригента, а також часу приходу до праці наступного. Посилання одних авторів на інших призвело до переходу перекручених даних у наступні друковані джерела та наукові видання.

Метою статті є опрацювання первинних архівних джерел (газети «Українська думка» (далі – «УД») за 1949-1950 рр., інтерв'ю, бесіди, листи, статті, спогади перших хористів, першого адміністратора